کە کردیــــو کە خـــواردی...؟! ...
موزەفەر عەبدوڵڵا

ئەمە گوتەیەکی پڕ ماناو مەغزای لەمێژینەیە کە هەمیشە لەسەر زاری خەڵکەو دەوترێتەوە لە کاتی بردن و دزینی بەرهەمی کاروڕەنجو تێکۆشانی کەسانێک لە لایەن یان کەسانیکەوە. ئەم گوتەیە ڕێک دێتەوە لەگەڵ کرۆکی سیستەمی سەرمایەداریدا کە چینی کرێکار کار دەکاتو چینی بۆرژوا بەرهەمی کار دەیخوات. بێگومانە هەمو ئەمەش بەهۆی ئەوەی چینی بۆرژوای خاوەن سەرمایەو ئامرازەکانی بەرهەمهینان بە هێزی ڕێکخراوی دەسەڵاتی سیاسی لە چوارچیوەی دەوڵەتو حکومەتو دامودەزگا یاساییو راپەراندنو قەزایی و چەکداری و راگەیاندنو دەیانی دەزگای تر هەلومەرجی بەرهەمهینان دەپارێزێت.

ئێستاش کە سەروبەندی یادی ساڵانەی هاتنە مەیدانی جەماوەری کوردستانە لە دژی ڕژێمی قەومی فاشی بەعس لە ساڵی ١٩٩١ هەمیشە گوێمان لەم گوتەیە دەبێت کە ڕاپەرین خەڵک کردی بەڵام پارتی و یەکێتی وەک تاقمێکی چەکداری شاخی بنەماڵەیی و خێڵەکی بەرهەمی راپەرینی خەڵکیان خواردو لەبری حەسانەوەو بونە خاوەنی دەسەڵاتو پارەو کۆمپانیاو ڤیللاو سەرمایەو خەڵکیشیان لەبرسا کوشتوە.

بەڵێکوڵینەوەو ڕونکردنەوەو رایدانێکی کورت لەسەر پرسی ڕاپەرینو پاسادانی بەسەر ئەم گوتەیەدا، وا پێویست دەکات لێرەدا جارێکی تر دوای ٢٧ ساڵ چاوێکی ڕەخنەیی خێرا بخشێنینەوە بەسەر هەمو ئەو ڕوداوانەدا کە لەوساڵانەدا ڕویاندا.

دیارە ئەوە ڕوونە کە ڕوداوی هاتنە مەیدانی خەڵکی لە: ڕژانە ناو کۆڵانو شەقامو گۆڕەپانەکانەوە تا هێرش بردن بۆ سەر بنکەو بارەگاکانی بەعس و سەربازگەو جبەخانەو ، تەنانەت تا دامودەزگا و کۆگا حکومیەکانو بەتاڵانبردنیان، هەموی لە سایەی هەلومەرجێکی سیاسی پڕ ئاڵوگۆڕو وەرچەرخانی نێودەوڵەتی و ناوچەیی وناوخویدا بوو. وە جەماوەر بە بێ یەکگرتن و ڕێکخراوبونی جەماوەری چینایەتی خۆیان و، بە بەرزکردنەوەی دروشمی وەدەرنانی ڕژێمی سەرکوتگەر دەبێت لە کوردستان بچێتە دەر کۆبنەوە و دەستیان دایە ڕاپەڕین. ئەمە جگە لە چەندین دورشمو خواستی ترکە هەندێکیان مۆرکی چەپیان پێوە بوو . زۆریشیان پیاهەڵدان و ستایشی حزبە قەومی یەکان و هیزی پیشمەرگەو سەرکردەکانیان بوو لە لایەن ئەندامانو

لایەنگرانیان و رێكخستنە نهینی یەكانیانەوە لەناو خەڵكدا.

تا ئەو جەنگایە دەگەڕێتەوە بە هەلومەرجی ناوخۆیی بریتی بو لە بونی ڕژێمی سەركوتگەری ناسیونال قەومی عەرەبی كە دەیان ساڵ بوو بە ئاگرو ئاسن دەسەڵاتی سەپاندبو بەسەر خەڵكی عێراق بە گشتی و كوردستان بە تایبەتی .وە هەمو جوڵانەوەو حزبو چالاكییەكی سیاسی وڕێكخراوەیی قەدەغەكردبوو. لەوانەش جوڵانەوەی ناسیونال قەومی كوردو حزبەكانیان، كە گەورەترینیان یەكەتی و پارتی بونو، خاوەنی هێزی چەكداری ملیشایی دەیان ساڵ بون.

هاوكات ڕژێم تازە لە شەڕێكی هەشت ساڵە لە دژی رژێمی ئیسلامی لە ئێران هاتبوە دەر. بەهۆی ئەو شەڕەوە توشی قەیرانێكی قوڵی ئابوری بوبو. ئەمە سەرەڕای قەیرانی قوڵی ئایدیولۆژی و سیاسی جوڵانەوەی ناسیونالیزمی عەرەبی ، كە حزبی بەعسی دەسەڵاتدار لایەنیكی بەهێزی بوو، لەبەرامبەر كۆمەڵێك بەرهەڵست – تحدیات –ی نوێی ئەو دەروانە.لەوانە بە تایبەتی بە دەسەڵات گەیشتنی جوڵانەوەی ئیسلامی سیاسی شیعەگەرا لە ئێران كە ببوە مەترسی گەورە بە سەر دەسەڵاتی ناسیونال عەرەبی ئیسلامی سونەگەرا ،بە تایبەتی لە كەنداوی عەرەبی.بیگومان ئەمەش خۆی یەكێك لە هۆكارە سەرەكی یەكان بوو بە بەرپابونی ئەو جەنگە كۆنەپەرستانەیە.

دوای كۆتایی هاتنی جەنگ كە هەشت ساڵی خایاند ،لە چوارچیوەی هەلومەرجێكی تازە بەدیهاتویی جیهانیدا ، ڕژێمی بەعس بۆ قەرەبو كردنەوەی هەمو شكستە ئابوری و سیاسی و سەربازی یەكانی ، كوەیتی داگیركرد .لەم شەڕەو داگیركاریەشدا نەك هەر سەركەوتو نەبو بەڵكو شكستێكی گەورەی تری توش بوو كە بووە زیاتر قوڵبونەوەی چەند قاتی قەیرانە هەمەلایەنەكانی .
بێگومان هەمو ئەمانە هاوكات بوو لەگەڵ دەسپێكردنی گەورەترین ئاڵوگۆڕو وەرچەرخانی جیهانی كە خۆی لە كۆتایی هاتنی دوو جەمسەری دونیا ،كە هەرەسی جەمسەری بلۆكی ڕۆژهەڵاتی بەناوی سوسیالیستی و باڵادەستی هەرە ڕاستی بەرژوا ئیمپریالی بوو، بە ڕابەری ئەمریكا.وە ئەم داگیركاریو شەڕەی ڕژێمی بەعسیش لە كوەیت بوە ئامرازو بەهانەیەك بۆ زیاترهێزنواندنی ئەمریكاو دەخاڵەت لە عێراقو ناوچەكەو ڕاگەیاندنی سیاسەتو ستراتیژی نوێی جیهانی .

سەرەنجام ڕژێمی بەعسو سوپا زە بەلاحەكەی بە شكستێكی گەورە پاشەكشەی كردو بە تەواوی بوە مایەی لاوازی دەسەڵاتە سەركوتگەرەكەیو بیزاری زیاتری خەڵك .وە هاتنە پێشەوەی دەرفەتی زیاتر بۆ نیشاندانی

ئیرادەیان لە دژی رژیم.دیارە پەیوستە ئاماژە بەوەش بکەین کە ئابڵوقەی ئابوری جیهانی لە لایەن ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکانەوە، کە ئەمریکا بالادەستی رەهای بەسەریدا هەبوو ،خەڵکی کردبوە سەر ساجی عەلی ،وەک دەڵێن ، کە ئەمەش هۆکارێک بو بە زیاتر توڕەبونی خەڵکو سود وەرگرتن لەهەر دەرفەتێک بە روخانی ڕژێم.

هەمو ئەمانە هاوتەریب بوون لەگەڵ بانگەشەکانی ئەمریکاو دەوڵەتە هاوپەیمانەکانی ڕۆژئاواو ناتۆ بۆ دیموکراسی ومافی مرۆڤ و زۆر دروشمی بریقەداری تر.وە کاریگەریان هەبوو لەسەر پەرەگرتنی نارەزایەتی خەڵکی کوردستان تا ئاستی ڕاپەرین بەمانا باوەکەی . ئەمە جگە لەوەی پارتی ویەکیتی و هاوپەیمانەکانیان لە پێش جەماوەرو ڕێکخراوە چەپەکانەوە باشتر لە خۆ ئامادەکردنی ریکخراوەیی و سیاسی و سەربازیدا بون بۆ ئاڵوگۆڕەکان.ئەوان هەمیشە وەک بەدیلی سیاسی ئامادە بون و نەخشەو پلانیان دادەڕیژا.خۆ ئەگەر چی لەناو شارەکان سەرمەشقی هەمو خۆپیشاندانو هەڵمەتەکانیش نەبوبن بەلام هەمیشە خۆیان وەک بەدیلی سیاسی و کۆمەڵایەتی و سەربازی رژێم دەخستە پێش چاو.

ئەگەرچی ڕێکخراوو گروپو هەڵسوراوەکانی بزتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاریش بە گشتی ، سەرەڕای دستبردنیان بۆ کۆبونەوە گشتی یەکانی کرێکاران و خەڵکی لە کارگەو گەڕەکو شوێنە گشتی یەکان و،دامەزراندنی شوراکانو هەڵبژاردنی نوێنەرانو قسە کردن لە دەسەڵاتی شورایی بەرامبەر بە دەسەڵاتی حزبە قەومی یەکان ، بەڵام هەر کەوتنە ژێر کاریگەری ئەو دۆخو کەشە سیاسی و فکری یەی کە باڵی کێشابوبەسەر جیهانو عیراقو کوردستاندا.هەر بۆیە ئەم چەپە نوی یەش بوە پاشکۆی روداوەکان.

ئەم چەپە نوێیەش هەشتا هەر بەوای وابو کە هەرهاتنە مەیدانەکی بە کۆمەڵی خەڵک و بەرزکردنەوەی دروشمی روخانی ڕژێمەک خود بە خود دەیگەیەنیتە سەر دەسەڵاتی دەخوازی خۆیان.ئەمەش یانی دانانی ئەم ڕوداوانە بەهەمان پرنسیپ و پیوانە گشتی یەکانی راپەرینە نەریتی یەکان بە بی لەبەرچاو گرتنی ئەو هەمو ئاڵوگۆڕەو وەرچەرخانە فکری و سیاسیو ئابوری و کۆمەڵایەتی و سەربازیە کە لەو سەروبەندەدا هاتنە پێش.

بۆیە کاتێک لەم گۆشە نیگایەوە،و لە بەرتەی هەمو ئەو دۆخە ناوخۆییوناوچەییو جیهانی یەدا چاو بخشێنینەوە بەو ڕوداوانەی مانگی مارسی ٩١ ، کە پێیان دەڵێین ڕاپەڕین ، دەگەینە ئەو ڕایەی

کە بەڵێ ئەم ڕوداوانە ئەگەر چی بوە مایەی هاتنە مەیدانی خەڵک و بە گەڕ خستنی ئیرادەیان و کۆمەڵێک دەسکەوتو ئەزمونیش بەڵام لە ڕووی ناوەڕۆکی ئایدیولۆژیو فکریو سیاسیو کەلتورو نەریت□و ل□ چوارچێوەی جولانەوەی ناسیونال قەومی کورد- کوردایەتی- بوو، کە ناوەڕۆکێکی بنەماڵەیی و خێڵەکی لەڕادب□دەر دواکەوتوانەی هەیە .بە تایبەتی ئەم جولانەوەیەش لەهەر کاتێک زیاتر کەوتە ژێر هەژمونی ئاسۆو ئامانجەکانی ئەو وەرچەرخانە راستڕەوی جیهانی یە بەرابەری دەوڵەتی ئیمپریالی ئەمریکا .

هەر بۆیە ئەگەر خ□□ک□ی راپەڕینێشیان کردبێت و ئەم تاقمانە هیچیشیان نەکردبێت لەو ڕوداوانە بەڵام بەرهەمەکەیان خوارد بەهۆی ئەوەی ئەوان بەدیل بون و هێزی ڕێکخراوی سیاسیو سەربازی و دەیان ساڵ ئەزمونیان هەبوو.

جا هەر ڕاو بۆچونو لێکدانەوەیەک بۆ ئەو ڕوداوانە، بۆ ئەوەش کە پێی دەڵێین ڕاپەڕینی ئازاری ١٩٩١ ، کە ئاکامەکەی گرتنی دەستی دەسەڵاتی سیاسی ئەمانە بون تا ئیستا، لەم گوشەنیگا چینایەتی یەوە نەبێت ئەوە ناتوانێت ڕاوبۆچونو هەڵویستگیری بابەتی و دروستی سیاسی کۆمۆنسیتانە بێت بۆ ئەو ڕودوانە. وە ناشبێت بە ئەزمونێک بۆ داهاتوی بەرەی ئازادیخوازی و یەکسانیخوازیو چەپوکۆمۆنسیت.

بۆ ئەوەی لە داهاتودا دەرفەت نەدرێت بەوەی بەرهەمی کاروڕاپەڕینی زۆرایەتی خەڵک کەمایەتی یەکی چەکداری دزو گەندەڵ بیخوات وەک ئەم سی ساڵە ئەوە پێویستە جەماوەر خۆیان لەسەر فکرو سیاسەتو نەریتو شێوازی□کی نوێ ڕێکخەنو چەکدار کەن.وە داوای بەدیلو دەسەڵاتی ڕاستەوخۆی خۆیان بکەن کە ئەویش دەسەڵاتی جەماوەری شورایی یە لە خوارەوە بۆ سەرەوە ک□ ل□ □وداوەکانی ئازاری ٩١ سەریهەڵداو بۆتە ئەزمونێک بۆ داهاتو سەرەرای هەر کەموکوری یەک کە هەیبوو